

Љубо МАЧИЋ

АРХИВСКИ ПОДАЦИ О ЦРКВАМА, МАНАСТИРИМА И СВЕШТЕНСТВУ У БОКИ КОТОРСКОЈ У ВРИЈЕМЕ ФРАНЦУСКЕ ВЛАДАВИНЕ (1807-1813)

Кључне ријечи: Бока Которска, француска владавина, парохије, пароси, цркве, манастири и свештенство.

Миром у Тилзиту (7.VII 1807) одређено је да Русија уступи Боку Которску Француској и од тада се француска владавина у Боки одржала све до 1813. године. Прије доласка Француза, идеја о изузимању Боке Которске од власти цетињског Митрополита била је већ интересантна, јер су напори Русије били да Митрополита Петра I уклоне из Црне Горе. Ова мисија је била повјерена грофу Марку Ивелићу. По заузећу Далмације, Французи су понудили Митрополиту Петру I духовну управу над цијелом Далмацијом са титулом патријарх свега српскога народа или цијелога Илирика. Понуђена му је и висока плата "под условом да престане сарађивати са Русијом, али је он све то одбио". Након тога Французи упорно раде на осамостаљењу Српске Православне Цркве у Далмацији и Боки Которској. Зато и слиједе одлуке о именовањима Венедикта Краљевића за владика Далмације и Приморја и Герасима Зелића за генералног викара у Боки Которској. Кад се нашао на овој дужности (не баш својом вољом), молио је Митрополита Петра да му помогне да свештенство доведе у ред, јер су и народ и свештенство, и поред свега, били одани Митрополиту Петру.¹ Међутим, није сигурно колику је помоћ добио од Митрополита, јер је гувернер Илирских провинција, ђенерал Берtrand (дошао на мјесто маршала Мармона од марта 1811) предложио Наполеону "да се Владици одузме вјерска јурисдикција у Боки и да се постави нови владика у манастир херцеговски, јер је ова област и иначе најпокорнија".²

¹ М. Милошевић, Историјски токови на подручју залива, Котор, Загреб, 1970, стр. 27; Мр Будимир Алексић, Православље на простору данашње Црне Горе од 1219. до 2006. Православље у Црној Гори, Митрополија Црногорско-приморска, "Светигора", Цетиње, 2006., стр. 22,23.

² Д. Вуксан, Црна Гора у 1811 години, Записи, децембар 1940, стр. 330.

Организација вјере, парохије и пароси

По преузимању власти од стране Француза, Бока је, према Мармоновој одлуци из 1807. године, била подијељена на три среза: которски, херцеговски и будвански. У Котору је био краљевски делегат за Боку, док су на челу херцеговског и будванског среза били подделегати. Јурисдикција цетињских владика над бокељским православцима је била укинута.

Прегледом архивске документације из тога периода пада у очи, да су француске власти водиле врло ажурну евиденцију становништва, кућа и кућевласника, пореских дужника, као и манастира, црква и свештенства.

О насловној теми сачувана је обимна архивска документација у Архиву Српске православне цркве у Котору, а знатно мање и у Историјском архиву Котор.³

На захтјев Генералног гувернера илирских провинција, да му се доставе детаљни подаци о свим црквама и свештеним лицима, архимандрит и намјесник за Боку Которску Герасим Зелић је дао врло исцрпан извјештај 30. децембра 1811. године, иако са малим закашњењем, јер је, како је навео, при доласку у Котор, новембра 1811. године, затекао тек започете радове на састављању извјештаја. У Извјештају је наглашено да је главна надзорна власт у Дубровнику (Интендатура), односно Подинтендатура у Котору, као и то да сва насеља у Боки припадају одређеним парохијама, које су детаљно описане у датом извјештају.⁴

Прије Зелићевог доласка вршене су значајне припреме на прикупљању свих тражених података, али, изгледа, са извјесним кашњењем. Како су текле припреме за израду поменутог извјештаја можемо јасније закључити из архивских докумената, које овдје прилажемо. Први документ, од 13. јануара 1811. године, свједочи о томе како је Глигорије Бућин, игуман манастира Подластва, позвао свештенике из све четири кнежине и дао им одређена упутства за прикупљање података о црквама и свештенству из њихових кнежина. Интересантан је почетак документа: "Царство Францунско Државе Славенске у Гербалъ ђенара 13. 1811. у манастир од комунитади Гербалске (Ластва-другим рукописом) игуман Глигорие Бућин и остали свештеници од Комуниади Гербалске". Затим се наводи да је игуман Бућин већ примио четири писма у вези речених

³ Архив Српске православне цркве у Котору (АСПЦК); Историјски архив Котор, фондови: Списи француске краљевске генералне делегације провинције Боке Которске 1807-1811. (ИАК, ДЕБОФ); Порески списи за вријеме француске владавине 1808.-1813. (ИАК, ПОФ).

⁴ АСПЦК, док. 438, Котор, 30. децембра 1811.

обавеза и свима подијелио копије писама, како би свако у својој парохији могао по истима поступати. Обећавајући да ће све урадити како је договорено, за сваку кнежину се потписује по један свештеник (изузев кнежине Бојковић), додајући последије свог имена: и прочи свештеници кнежине... На документу је и печат манастира Подластва.⁵

⁵ АСПЦК, док. 13, фасцикла за 1811. и 1812. годину.

Царство Француско ^{прими и 15. Јануари 1811.} 13. Бердоше (Слаженске)
 у селу глеба кенара. 13. 1811. у манастиру
 оца Котунитави ^{Терополске:} лавва.
 и тутна територис ^{буђина;} и остали
 ещенци; оца Котунитави Терополске

Еса високо Преподобнейшему, Гану: Гану
 Архимандриту и велики викаря. Намѣстникъ
 Епископа Белградскаго оца Свѣ Которске

Ми Паронъ и Капелани оца Котунитави
 Терополске; Куртискоге банасъ цови наше
 Саборни манастиру; Назвати нашега Гана
 оца и тутна територис ^{буђина;} оца Котунитави
 оца банасъ припазано; Неме ваше затова
 ези наместо оца Катге; перва оца Кр.
 прохаствота ^{Бечетара;} цисту приловенъ
^{Бечетара;} и крута писатка на. Кр. и того
 перѣна писатка на. А. пенукета кенара.
 Теткертка писатка на. Е. и ^{Стого;}
 Котунитави банасъ прохаствоте оца
 Намѣста Гана. оца и тутна територис

1811
 Криво рабско Кланіамо и оѣ Коиелъ банасв
 хотіе уздатно. Свати приселе за приназант-
 ихъ свати цркой парохию. и пощо оубе црке
 изъ вершено и раотлашено. Запитето ошце
 отъ вѣста вашои резиденци; На писмо али-
 пѣ иуспшено; Кои Пиптато прощент; Естосе
 доуна екутилі; Нисето мотел оѣ слуде
 черноанг; прѣтесе екутилі; Кои остаето
 екутотъ екутотъ;

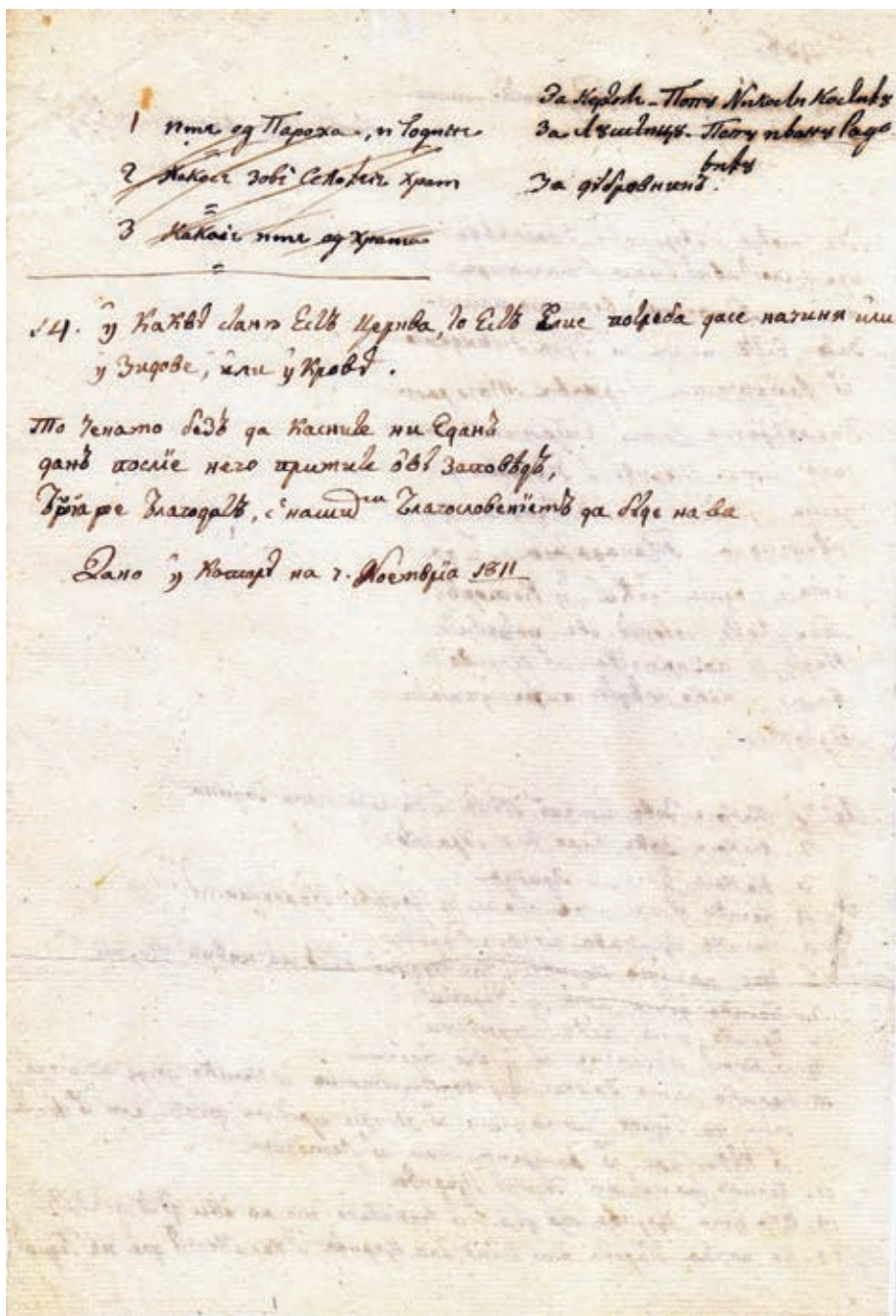

ѣ писано п покорниаѣтѣ
 потъ ниполав лазаровиѣв
 и прочи свещеници инѣише
 лазаровиѣв
 покорни евоѣ потъ икарно
 бѣвѣтѣ и прочи е вѣсудници
 инѣише лозановиѣв
 В писано п покорне
 еѣтѣ потъ икарно табѣ
 лозифѣ и прочи свещеници
 инѣише лозановиѣв

В: писано п покорни слѣс
 свещеници лозифѣв
~~лозифѣв~~

Други архивски документ, од новембра 1811. године, такође, говори о активностима бококоторског свештенства на припреми података за израду коначног извјештаја. Позвани су у Котор представници свих комунитади, којима је претходно достављен допис који прилажемо, а који садржи сва питања на која треба тачно одговорити (име попа, колико има година, назив села гдје је храм, име храма, колико цркава има у парохији, итд., итд.). На крају дописа се скреће пажња: "То чекамо без да касните ни едан дан послје него примите ову заповијед".⁶

⁶ АСПЦК, док. 278, фасцикла за 1811. и 1812. годину.

Добијени подаци из свих парохија су уписивани у припремљене табеле, углавном на италијанском језику, али има архивске грађе о једном броју парохија и на српском језику.⁷

Из Зелићевог извјештаја издвојили смо основне податке о свим парохијама, наводећи их редом од Херцег Новог до Паштровића. Скрећемо пажњу читаоцима да смо у цитираном Извјештају уочили одређене нејасноће у вези броја цркава и назива неких насеља, као и у вези распореда цркава једног насеља на двије сусједне парохије. На неке од тих нејасноћа смо указали приликом навођења података по појединим парохијама.

ХЕРЦЕГ НОВИ

Топла

У овој парохији су биле цркве: Вазнесенска и Св. Ђорђа. Парохији је припадао и дио Херцег Новог, а вјерника је било 489. Парох је био Јосиф Троповић, 37 година стар. Издржавао се од вјерника, а годишњи приход од 300 франака у новцу је дијелио са капеланом.

Савина

Црква је Св. Сава, парохији је припадао и дио Херцег Новог, а вјерника је било 166. Парох је био Софроније Ђучић, 35 година стар. Издржавао се од вјерника, а годишњи приход је износио 60 франака у новцу.

Кумбор

Црква је Покров Богородичин, а вјерника је било 264. Парох је био Никола Бујеновић, 34 године стар. Издржавао се од вјерника, а годишњи приход од 95 франака у новцу је дијелио са капеланом

Баошићи

Парохији су припадале цркве: Св. Никола и у Ђеновићима Св. Стефан и Св. Симеон. Ђеновићи су били дио парохије. Вјерника је било

⁷ У АСПЦК су сачувана и Регеста Епархијског архива за период од 1811. до 1817. године, коју је, својевремено, написао Васо Јовановић из Котора. У нашем раду смо користили наведена регеста и оригиналну архивску грађу.

356, а парох Марко Цвјетковић, 68 година стар. Издржавао се од вјерника, а годишњи приход од 180 франака у новцу дијелио је са капеланом.

Бијела

Овој парохији су припадале цркве: Рођење Богородице, Св. Госпођа и Св. Петар и Павле. Вјерника је било 670, а парох је био Симеон Злоковић, 67 година стар. Издржавао се од вјерника, а годишњи приход је износио 183 франка у новцу. (1814. године се помињу још и свештеници: Илија Злоковић и Богдан Милиновић).

Јошица

Парохији је припадала црква Св. Недјеље, а дјелови парохије су били Ђурићи и Лепетане. Вјерника је било 180, а парох Богдан Секуловић, 26 година стар. Издржавао се од вјерника, а годишњи приход је износио 200 франака у новцу.

Мокрине

Парохији су припадале цркве: Св. Ђорђе, Св. Варвара, Св. Илија и Св. Крст, а вјерника је било 300. Парох је био Никодим Лазаревић, 53 године стар, кога су издржавали вјерници. Годишњи приход, у новцу и пшеници, износио је у укупној вредности 100 франака.

Ратишевина

Парохији су припадале цркве: Св. Тројица и Св. Козма, у Сушћепану Св. Стефан и у Мојдежу: Вазнесенска, Рођење Богородице и Св. Недјеља. Дјелови парохије су били Сушћепан и Мојдеж, а укупно вјерника 600. Парох је био Јевтимије Сабличић, 29 година стар. Годишњи приход је износио 150 франака у новцу. (1814. године у Мојдежу се помиње још и свештеник Ђорђе Поповић)

Требесин

Парохији су припадале цркве: Св. Тома и у Каменом Св. Стефан и Св. Никола. Камено је био дио парохије, а укупно вјерника је било 340. Парох је био Алекса Аврамовић, 42 године стар. Издржавао се од вјерника, а годишњи приход је износио 110 франака у новцу.

Сасовићи

Парохији је припадала црква Св. Стефана и у Подима, као дијелу парохије, Св. Михаило. Дјелови парохије су били: Казимир и дио Пода, а вјерника је било 220. Парох је био Драго Павковић, 26 година стар. Издржавао се од вјерника, а годишњи приход је износио 80 франака у новцу. (1814. године још се помиње и свештеник Лука Раповац).

Поди

У парохији је била црква Св. Сергија, а вјерника 390. Парох је био Гаврило Мијатовић, 75 година стар. Имао је годишњи приход од 80 франака исплаћених од вјерника.

Кути

Наведене су сљедеће цркве: Св. Тројица, Св. Госпођа, Св. Андрија, Св. Ђорђе и Св. Илија. Вјерника је било 686, а парох Томо Накићеновић, 40 година стар. Издржавао се од вјерника, а годишњи приход је износио 180 франака у новцу.

Убли

У овој парохији су биле цркве: Св. Ђорђе и Св. Госпођа, и у Жлијебима, као дијелу парохије, Св. Никола. Вјерника је било 360, а парох Тома Васиљевић, стар 63 године. Издржавао се од вјерника, а годишњи приход у кукурузу је био у вредности од 140 франака. (1814. године помиње се још и свештеник Димитрије Васиљевић).

Крушевице

У парохији су биле ове цркве: Св. Михаило, Св. Јован, Св. Никола и Св. Текла. Вјерника је било 306, а парох је био Александар Матовић, 65 година стар. Издржавао се од вјерника, а годишњи приход од 112 франака је дијелио са капеланом.

У току истраживања у АСПЦК наишли смо и на Списак рукоположених и произведених свештеника Православне епархије Бококоторско-Дубровачке, започет 1872. године. У тој свесци су пописана 182 свештеника, рукоположена у времену од 1811. до 1929. године. За овај рад дајемо имена оних свештеника који су рукоположени у периоду од

1811. до 1814. године, према припадајућим подручјима. Напомињемо да су у наведеној евиденцији дати подаци о: имену и презимену свештеника, мјесту рођења и напредовању у служби. Зато и ми дајемо само имена, мјесто рођења и годину кад су произведени за свештеника.

Герасим Раповац, Сасовићи, 1814. године произведен за ђакона, а за свештеника нема података. Сви остали су произведени за свештеника.

Лука Раповац, Сасовићи, 1814. године.

Георгије Поповић, Мојдеж, 1814. године.

Димитрије Васиљевић, Убли, 1814. године.

Јефтимије Лазаревић, Мокрине, 1814. године.

Јован Чуквас, Ластва, 1814. године.

Кирил Цветковић, Баошићи, 1815. године.

Илија Злоковић, Бијела, 1814. године.

Богдан Секуловић, Јошица, 1811. године.

Кртоли

Парохији су припадале сљедеће цркве: Вазнесенска, Св. Госпођа, Св. Лука, Св. Јован Крститељ и Св. Михаило. Дјелови парохије су били: Гошићи, Радовићи, Никовићи, Миловићи, Марићи и Ђурашевићи. Вјерника је било 520. Парох Никола Костић, 59 година стар, издржавао се од вјерника. Годишњи приход од 270 франака у новцу дијелио је са још три свештеника, који су служили као капелани.

Клинци

Парохији су припадале сљедеће цркве: Св. Тројица, Св. Трифун, Св. Михаило, Св. Пантелејмон, Св. Харитон, Св. Сава, и у Мрковима Св. Лазар и Св. Недјеља. Мркови су били дио парохије. Вјерника је било 315, а служио је парох Јован Радовић, 56 година стар. Издржавао се од вјерника, а годишњи приход у вино, у вредности од 70 франака, је дијелио са капеланом.

Забрђе

У овој парохији су биле цркве: Св. Госпођа, Св. Андрија и Св. Недјеља. Вјерника је било 150, а парох Косто Тројановић, 32 године стар. Издржавао се од вјерника, а годишњи приход у вино износио је 35 франака.

Мрдари

Парохији су припадале ове цркве: Св. Вартоломеј, у Бргулима Св. Петар, у Радованићима Св. Никола, Св. Ђорђе и Св. Госпођа. Дјелови парохије су били: Бргули, Беговићи, Радованићи, Бабунци и Мишевићи. Вјерника је било 385, а парох Раде Петровић, стар 75 година. Издржавао се од вјерника, а годишњи приход у вину у вредности од 80 франака је дијелио са капеланом.

У цитираном списку рукоположених и произведених свештеника наведен је Георгије Петровић, Радованићи, 1800. године и Филип Костић, Кртоли, 1802. године.

КОТОР

Морињ

Парохији су припадале ове цркве: Св. Јован, Св. Тома, Св. Петка и Св. Илија. Дјелови парохије су били: Костањица, Стрп, Липци и Лепетане. Вјерника је било 1060, а парох Богдан Милиновић, стар 42 године. Издржавао се од вјерника, а годишњи приход у житарицама и вину је износио 200 франака. У већ поменутом списку рукоположених и произведених свештеника се налази Спиридон Берберовић, Морињ, 1805. године.

Рисан

Парохији су припадале ове цркве: Св. Петар и Павле, Св. Архангел Михаило, Св. Јован и Св. Лука, и Св. Никола и Св. Петка у Леденицама, као дијелу парохије. Вјерника је било 1300, а парох је био Симеон Јовановић, стар 42 године. Издржавао се од вјерника, а годишњи приход од 500 франака у новцу дијелио је са три капелана.

Кривошије

У парохији су биле цркве: Св. Петка и Св. Јован, а вјерника је било 315. Парох је био Марко Самарцић, стар 25 година. Издржавао се од вјерника, а годишњи приход у кукурузу је био у вредности од 130 франака.

Ораховац

Наведене су ове цркве: Св. Ђорђе, Св. Петка, Св. Јован Крститељ, Св. Јован Богослов, Усејковање Јована Крститеља и Св. Никола. Дјелови парохије су били: Прчањ, Пераст и Столив. Парох је био Петар Лазаревић, 69 година стар, а вјерника је било 812. Издржавао се од вјерника, а годишњи приход у пшеници у вредности од 200 франака дијелио је са капеланом.

Котор

Парохији су припадале цркве: Св. Лука и уз њу дограђена капела Св. Спиридона и Св. Никола, а дјелови парохије су били: Мишулић, Пелузица, Прчањ, Кавач, Богдашићи и Тиват. Парох је био Јосиф Ђурнић, стар 62 године, а вјерника је било 917. Издржавао се од вјерника, а годишњи приход од 500 франака у новцу је дијелио са капеланом. У списку рукоположених и произведених свештеника се налази Јаков Поповић, Богдашићи-Котор, 1811. године.

Грбаљ

Упоређујући оригинални документ пописа цркава по појединим парохијама са одговарајућим регестима, уочили смо да знатан број цркава у тим документима није евидентиран, па смо, за неке од тих парохија, у заградама уписали недостајуће цркве, за које се зна да су тада постојале.

Сутвара

Цркве су биле: Св. Варвара, Св. Ђорђе, Св. Госпођа на Градцу и Св. Јован у Дубу. Дјелови парохије су били Градац и Дуб, а вјерника је било 318. Парохију је водио Никола Вукшић, 33 године стар. Годишњи приход у пшеници у вредности од 98 франака је дијељен са два капелана који су опслуживали двије помоћне цркве.

Наљежићи

Овој парохији су припадале цркве: Св. Димитрије и Св. Илија, а вјерника је било 239. Марко Тујковић је био парох, 42 године стар, а годишњи приход у пшеници у вредности од 120 франака је дијелио са капеланом који је опслуживао цркву у Сутвари (не наводи се име цркве, примј. аутора).

Пелиново

Парохији су припадале цркве: Св. Недјеља и Св. Ђорђе, а вјерника је било 160. Парох је био Стеван Ђукић, 43 године стар. Издржавао се од вјерника, а годишњи приход у пшеници и вину, у вредности од 60 франака, је дијелио са једним капеланом. (Примјећујемо да нијесу уписане двије, тада, најпознатије цркве у Пелинову: Св. Тројица и Св. Никола).

Шишићи

Парохија су припадале ове цркве: Св. Мина, Св. Ђорђе и Св. Госпођа, а вјерника је било 265. Парохију је водио парох Јово Латковић, стар 70 година. Издржавао се од вјерника, а годишњи приход у пшеници у вредности од 100 франака је дијелио са једним капеланом.

Пријеради

Парохији је припадала црква Св. Ђорђа, а вјерника је било 106. Парохију је водио парох Станко Мезалин (Мензалин), стар 52 године. Издржавао се од вјерника, а годишњи приход у пшеници износио је 60 франака.

Ластва

Парохији су припадале цркве: Вазнесенска (Св. Спас) и Св. Илија, и Св. Госпођа и Св. Ђорђе у Горовићима, као дијелу парохије. (Братешићи нијесу поменути). Вјерника је било 224, а парох је био Марко Вучетић, стар 35 година. Издржавао се од вјерника, а годишњи приход у пшеници износио је 60 франака.

Пријевор

Парохији су припадале цркве: Св. Јован и Св. Петка. (Свињишта нијесу наведена). Вјерника је било 125, а парох је био Јован Ковачевић, 32 године стар. Издржавао се од вјерника, а годишњи приход у пшеници и вину је износио 70 франака.

Побрђе

У парохији су биле ове цркве: Св. Ђорђе, Св. Јован, Св. Госпођа и Вазнесенска (Св. Спас). Чудно је што нема помена цркве Св. Петке, за

коју има података да је тада постојала. Врановићи су били дио парохије. Вјерника је било 500, а парох Станко Батута, 48 година стар. Издржавао се од вјерника, а годишњи приход у пшеници и другим житарицама, у вредности од 100 франака, је дијелио са једним капеланом.

(Љешевићи нијесу на наведеном списку, јер су "били одломак општине Кртољске до 1865. г.", М. Црногорчевић, Цркве у Грбљу, стр. 50)

Кубаси

Наведена је црква Рођење Богородице, а вјерника 140. Парохију је водио Лазо Бућин, 35 година стар. Издржавао се од вјерника, а годишњи приход у пшеници, у вредности од 70 франака, дијелио је са једним капеланом. У цитираном списку рукоположених и произведених свештеника је наведено да је Лазар Бућин из Кубаса произведен за свештеника 1794. године.

Трешња (Трешњица)

Парохији је припадала црква Св. Јована, а дио парохије Укропци. Вјерника је било 94, а парохију је водио Марко Бећир, 36 година стар. Издржавао се од вјерника, а годишњи приход у пшеници, у вредности од 40 франака, дијелио је са једним капеланом.

Главатичићи

Парохији су припадале цркве: Св. Петка и Св. Никола. Вјерника је било 270, а парох је био Никола Лазаревић, 32 године стар. Издржавао се од вјерника, а годишњи приход у житарицама и вину износио је 100 франака. У списку рукоположених и произведених свештеника се налази Никола Лазаревић, Главатичићи, 1793. године.

Ковачи

У парохији је била црква Св. Архангела Михаила, а дио парохије Бјелошевићи. Парох је био Никола Ђурић, 45 година стар. Издржавао се од вјерника, а годишњи приход од 70 франака у новцу дијелио је са једним капеланом.

Главати

Парохијске цркве су биле: Св. Никола и Св. Ђорђе, а вјерника 120. Парох је био Јован Тица (Тичић), стар 90 година. Годишњи приход је имао 70 франака у новцу.

Загора

Парохији су припадале ове цркве: Св. Василије, Св. Илија, Св. Јован и Св. Теодор. Парох је био Петар Поповић, 40 година стар, а вјерника 160. Годишњи приход у пшеници, у вредности од 50 франака, дијелио је са једним капеланом.

Вишњева

Парохијска црква је Успеније Богородице а вјерника је било 170. Парох је био Ђорђе Бојковић, 37 година стар, имао је годишњи приход у пшеници у вредности од 70 франака.

Кримовице

Парохијске цркве су биле: Св. Вратоломије (Св. Вартоломеј), Св. Стефан, Св. Богородица и Св. Андрија. Парох је био Јован Микијељ, 28 година стар, а вјерника 130. Имао је годишњи приход у житарицама у вредности од 70 франака.

БУДВА

Парохијска црква је била Св. Тројица, а вјерника 160. Парох је био Марко Руцовић, 58 година стар. Наведено је да се издржава од вјерника (без износа годишњег прихода).

Борете

Парохијска црква је Св. Госпођа, а вјерника 150. Парох је био Раде Борета, 52 године стар. Имао је годишњи приход од пшенице и вина у вредности од 40 франака.

Подострог

Парохији су припадале цркве: Св. Јован и Св. Никола, а вјерника је било 160. Парох је био Саво Тановић, 48 година стар. Имао је годишњи приход од пшенице и вина у вредности од 60 франака.

Марковићи

Парохији су припадале цркве. Вознесенска и Св. Илије, а Лапчићи су били дио парохије. Вјерника је било 200, а парох Никола Марковић, 50 година стар. Имао је годишњи приход у житарицама у вредности од 50 франака.

Побори

У парохији су биле цркве: Св. Јован у Поборима и Св. Недјеља у Зечево. Дјелови парохије су били: Зечево, Ђаконово и Прибиловићи. Вјерника је било 260, а парох Јован Зец, 50 година стар. Годишњи приход, у новцу и вину, износио је 60 франака.

Бечићи

Парохији су припадале цркве: Св. Никола, затим у Витодолу - Вознесенска, и у тврђави Светог Стефана - Св. Госпођа. Дјелови парохије су били: Витодо, тврђава Св. Стефана, Ђенаши, Маровићи и Близикуће. Парох је био Петроније Миковић, а вјерника 260. Имао је годишњи приход у житарицама 125 франака.

Тудоровићи

Цркве су биле: Св. Никола, Св. Недјеља и Св. Димитрије, и у Близикућама, као дијелу парохије, Св. Јован. Вјерника је било 215, а парох Крсто Анђус, стар 50 година. Годишњи приход у новцу од 160 франака дијелио је са два капелана.

Луг

Цркве су биле: Св. Стефан и Св. Петар, а вјерника 50. Парох је био Лука Давидовић, стар 42 године. Годишњи приход у житарицама, у вредности од 40 франака, дијелио је са једним капеланом.

Режевићи

Парохији су припадале цркве: Св. Василије и Св. Сава, затим Св. Тома у Жуковици, Св. Срђе у Срзентићима и Св. Крст у Новосељу. Дјелови парохије су: Жуковица, Срзентићи и Новосеље. Парох је био Димитрије Перазић, 26 година стар, а вјерника 269. Годишњи приход је износио 130 франака у новцу.

Кастел Ластва

Парохији су припадале ове цркве: Св. Илија, Св. Тома и Св. Козма, а вјерника је било 58. Парох је био Петар Суђић, 59 година стар. Годишњи приход у житарицама износио је 60 франака. У списку рукоположених и произведених свештеника налазе се ова имена.

Марко Греговић, Кастел-Ластва, 1814. године.

Николај Медин, " "

Георгије Суђић, " "

Јосиф Митровић, Паштровићи, 1807. године.

Поличац

Парохији су припадале цркве: Св. Госпођа и у Лукању Св. Димитрије. Дјелови парохије су били: Рустово и Лукање. Вјерника је било 215, а парох Петар Краповић, 55 година стар. Годишњи приход је био 100 франака у новцу.

Куљаче и Кажанегри

У документацији за ову парохију се наводи парох Гаврило Црнац, 50 година стар, а вјерника 60.

У **ДУБРОВНИКУ** је била административна надзорна власт - Интендатура, па су наведени подаци и за ту парохију. Црква је била Благовјештенска, а дио парохије Груж. Вјерника је било 120, а парох Стеван Новосел. Издржавао се од вјерника, а годишњи приход је износио 630 франака у новцу.

МАНАСТИРИ

У Зелићевом извјештају су дати и најважнији подаци о манастирима, с тим што је највећа пажња посвећена манастирским имањима и

свештенству. Подаци о годинама подизања манастира нијесу вриједни посебне пажње, јер за све манастире, изузев Савине, углавном пише да су "саграђени у врло давно вријеме". У свим манастирима су калуђери реда Св. Василија. Наше је одређење да у овом раду дамо преглед података о старјешинама манастира и осталом свештенству.

Манастир Савина

Манастир је посвећен Успенију Богородице. Старјешина је архимандрит Никанор Богетић, стар 63 године, ушао у манастир 1770. године.

Калуђери су: Троповић Јосиф, 36 година, ступио у манастир 1778. године.

	Ђучић Софроније, 35 година,	"	1779.
	Грушић Макарије, 27 година,	"	1797.
	Сундечић Спиридион, 36 година,	"	1793.
	Милиновић Нектарије, 56 година,	"	1776.
	Цвјетковић Кирил, 22 године,	"	1804.
	Лазаревић Јевтимије, 21 година,	"	1807.
	Рељић Петроније, 60 година,	"	1797.
	Петровић Лазо, 70 година,	"	1761.
	Кордић Никола, 40 година,	"	1791.
Ђаци:	Ђаја Никола, 17 година,	"	1804.
	Раповац Крсто, 16 година,	"	1808.
	Васиљевић Илија, 13 година,	"	1810.
	Павковић Васиљ, 13 година,	"	1810.

Манастир Бања у Рисну

Манастир је посвећен Св. Великомученику Георгију. Старјешина манастира је игуман Лапић Арсеније, стар 80 година, а ступио у манастир 1770. године.

Калуђери: Јовановић Симеон, 42 године, ступио у манастир 1777. године.

	Лазовић Георгије, 44 године,	"	1780.
	Лалошевић Никола, 80 година,	"	1782.
Ђаци:	Крњевић Никола, 17 година,	"	1805.
	Деспић Спасоје, 16 година,	"	1808.

Манастир Ластва у Грбљу

Манастир је посвећен Рођењу Богородице. Старјешина манастира је игуман Глигорије Бућин, стар 88 година, ступио у манастир 1787. године.

Калуђери: Ђурнић Јосип, 66 година, ступио у манастир 1768. године.

Богетић Василије, 34 године, " 1803.

Бућин Јосиф, 21 година, " 1804.

Манастир у Маинама

Манастир је посвећен Св. Петки. У вријеме давања извјештаја у манастиру је био само калуђер Исаије Дулетић, стар 32 године, ступио у манастир 1892. године.

Манастир Прасквица у Паштровићима

Манастир је посвећен Св. Николи. Старјешина манастира је игуман Сава Љубиша, 60 година стар, а ступио у манастир 1766. године.

Калуђери: Љубиша Димитрије, 55 година, ступио у манастир 1778. године.

Миковић Петроније, 54 године, " 1776(?)

Постриженик, Ђурашевић Георгије, 45 година, " 1804(?)

Ђак: Љубиша Стеван, 15 година, " 1804.

Манастир Режевићи у Паштровићима

Манастир је посвећен Успенију Богородице. Старјешина манастира је игуман Лучковић(?) Димитрије, стар 50 година, ступио у манастир 1748. године.

Калуђери: Ђурашевић Стефан, стар 63 године, ступио у манастир 1756. године.

Перацић Димитрије, 26 година, " 1792.

Ђак: Медиговић Илија, 15 година, " 1805.

Манастир Дуљево у Паштровићима

Манастир је посвећен Св. Стефану. Старјешина манастира је игуман Стеван Марковић, стар 70 година, ступио у манастир 1746. године.

Калуђери: Бечић Василије, 40 година, ступио у манастир 1768. године.

Црнац Гаврило, 50 година, " 1763.

Манастир Градишта у Паштровићима

Манастир је посвећен Св. Николи. Старјешина манастира је игуман Зеновић Максим, стар 82 године, ступио у манастир 1742. године.

Калуђери: Очинић Сава, стар 45 година, ступио у манастир 1793. године.

Медин Јосиф, 28 година, " 1797.

Ђаци: Дабковић Ђуро, 15 година, " 1808.
Греговић Сава, 16 година, " 1809.

Регистар свештених лица из Кртола, Луштице, Грбља, Маина, Побора, Браића и Паштровића ⁸

У Историјском архиву Котор (фондови: ПОФ и ДЕБОФ) има значајних података о свештенству Боке Которске, па смо за овај рад користили и ту архивску грађу, иако се нека имена свештеника понављају. Напомињемо да у овим фондовима нема података о свештенству с подручја Херцег Новог.

Кртоли

Нико Костић, Никола Бујеновић, речени "Инглез", Филип Костић, Јовановић (нема имена).

Луштица

Иво Мустур, Нико Калуђеровић, Ђуро Петровић, Раде Петровић, Косто Тројановић. ⁹

Грбљ

У извјештају је дат списак пароха по кнежинама. Прво дајемо списак за кнежине Горњег Грбља, а затим за кнежине Доњег Грбља.

Кнежина Тујковић: Јово Латковић, Јово Шофран, Марко Тујковић, Нико Вукшић и Стијепо Ђукић.

Кнежина Љубановић: Станко Мезалин, Марко Вучетић и Иво Ковач.

Кнежина Лазаревић: Марко Милојко, Перо Бућин, Стиепо Бећир, Нико Лазаревић, Јово Милојко, Јово Парापид, Лазо Бућин, Марко Бећир и Станко Батута.

Кнежина Бојковић: Јово Тица, Нико Ђурић, Ђуро Бојковић, Перо Поповић, Јово Микијел и Илија Бајковић.

На крају списка игуман Глигорије Бућин саопштава: "Ово су све више речени пароки кои служе летурђиу а пароки ... кои не служе у кнежину Лазаревића

⁸ ИАК, ПОФ-II, 9,10,11,12 (1808-1813); ДЕБОФ-II, 74/1 (1807-1811); АСПЦК, Регеста Епарх. архива, омот VI за 1815.годину.

⁹ ИАК, ПОФ, II- 9 (Кртоли и Луштица)

поп Ђуро Лазаревић

поп Вуко Лазаревић

поп Нико Батута

Ово су сви попови од речене комунитади". Слиједи потпис- игуман
Глигорие Бућин.¹⁰

¹⁰ ИАК, ДЕБОФ, II, 74/1

DEBOK, II
II

Анаграфія до католікань 76/1

Грєсташуу вписано анаграфія г.н.в. істану вєвте
 гриторіє до монастира ластавє в гуріалє
 до мѡвнїтї гуріалскѡ и снєстѡвєсє колїно и ма пра
 дохав

внєжїнѡ лївоганамака

попѣ Спїанкѡ мїцїлїнѡ

попѣ мако вѡтєтїнѡ

попѣ до кохатѡ

внєжїнѡ ооїкохїла парокїи

попѣ до пїама

попѣ нїнѡ вѡхїнѡ

попѣ до ооїкохїнѡ

попѣ до попохїнѡ

попѣ до мїхїалѡ

попѣ до ооїкохїнѡ

внєжїнѡ ладарохїла

попѣ мако мїлоїко

попѣ до оївїнѡ

попѣ Спїанкѡ оївїнѡ

попѣ нїнѡ ладарохїнѡ

попѣ до мїлоїко

попѣ до паранїнѡ

попѣ до оївїнѡ

попѣ мако оївїнѡ

попѣ Спїанкѡ оївїнѡ

внєжїнѡ вїлєхїла парокїи

парокїи попѣ до лєплєхїнѡ

попѣ до шѡфранѡ

попѣ мако вѡлєхїнѡ

попѣ нїнѡ вѡхїнѡ

попѣ Спїанкѡ вѡхїнѡ

ѿвѣстѣ сѣи иише рече ни старои пои слаже мѣхрѣи
 а пајони и боишани пои не слаже
 бисѣи и ѿ лазајскиѣ
 поѣ и бо лазајскиѣ
 поѣ и бо лазајскиѣ
 поѣ и бо олатѣи
 ѿвѣстѣ сѣи поѣи и урече не поѣи и старѣи
 —————
 , Грѣиѣ Грѣиѣ Грѣиѣ

Паштровићи: Марко Митровић, Андрија Режевић, Крсто Анђус, Јово Греговић, Перо Суђић, Стијепо Давидовић.¹¹

Маине: Раде Борета, Саво Тановић, Петар Краповић, Нико Марковић, Марко Руцовић.

Браићи: Андрија Угљешаић, Бошко Стојановић.

Побори: Јово Зеџ.¹²

Осим наведеног, сматрамо да је корисно овдје приложити још један врло интересантан документ, тј. писмо извјесном протојереју Јовану, које је потписао и овјерио својим печатом намјесник бококоторски Г. Зелић. Основни садржај писма говори о томе како је Г. Зелић постављао свештенике по одређеним мјестима, па наводи: "Дајем вам на знање да сам изабрао за протопопа у сву Новску Комуниаду попа Симеона Злоковића, за Кртоле и Луштицу попа Ника Костића, за Маине, Браиће и Поборе попа Саву Тановића, вас за Рисан, Оравац, Кривошије и Убле, ..." Затим Г. Зелић наглашава да ово све чини како би увео "Свештенство у Благодичине а народ у послушание Закона црковнога..."¹³

¹¹ ИАК, ПОФ, II- 11.

¹² ИАК, ПОФ, II- 12, (Маине, Браићи и Побори)

¹³ АСПЦК, док. 56, фасцикла за 1811- 1812. годину.

¹⁴ Овом приликом изражавам велику захвалност протојереју-ставрофору госп. Момчилу Кривокапићу што ми је омогућио истраживање наведене архивске грађе.

56
 1715
 Сирпска
 Которина 18. фебруара 1822

Ђорђевићу Милосевићу Банцији Православни архимандриту
 Дрини, и велики Магистру Епископа Арамањске
 епархије, Војводине, и Сремске.

Преправити Ђорђевићу против Сирпца Јована Милосевића
 велики и владетелу Војводине.

Штовању ја посла Которина отпратио Савиновога архимандрита
 Дрини, и то му пише Епископа Арамањске, у своме
 иште Которина архимандриту вама посла, поштом, на
 неке налази у Сремској за мот речују.

Да се вама намаде Јовану и његова Вакупопота у свом
 Колекту Колективнаде Которина Вилковица, Са Которина
 ле и Луштицу Которина Ника Костича, Са Маине, Брај
 те и Побоје Которина Станковица, Вака, Зарисане,
 Оравац, Кривошије, у вие, да деценија отид вама, и што
 га, Вакаше, моћи наид у востни Свободно у Благоти
 ние, анареду у послушанне Закона Црквине, и ако
 изволите пошлите ми вама Патрону од вама
 Протопопима. Да се потврди, и да Маине Свободно
 је, и припадни у ишту вие, рече Которина, дава
 и мот Слушати, и понавати Свободно, и од Которина
 сејане. Остаје по здраву итди епископу. Ђорђевићу
 францијану.

С. П. охрид Православни

Закључак

Француска владавина у Боки Которској је била у периоду од 1807-1813. године. Према Мармоновој одлуци из 1807. године формирана је Краљевска генерална делегација за Боку, која је подијељена на три среза (каторски, херцеговски и будвански). Француска управа у Боки Которској је била омражена, јер, осим високих и разноврсних пореза (земљарина, кућарина, главарина) и присиљавања становништва на обавезне радове на изградњи путева, укинула је и јурисдикцију цетињских владика над православцима у Боки Которској.

На захтјев генералног гувернера илирских провинција да му се достави детаљан извјештај о свим црквама и свештеним лицима архимандрит и намјесник за Боку Которску Герасим Зелић је дао врло исцрпан извјештај 30. децембра 1811. године. Из датог извјештаја и остале изворне грађе, која се чува у АСПЦК, као и из фондова ПОФ и ДЕБОФ, који се налазе у Историјском архиву Котор, издвојили смо најважније податке о црквама, манастирима и свештенству из периода француске владавине. О сакупљању података са терена и припремама на изради Зелићевог извјештаја, као и о неким списковима свештеника, приложили смо копије оригиналних докумената.